

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Основи охорони праці

Змістовий модуль № 1.

**«Правові та організаційні основи
охорони праці»**

Тема № 2.

**«Правові та організаційні основи
охорони праці»**

Конспект лекції

Миколаїв
2021

УДК 331.45
О-75

Рекомендовано до друку рішенням методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету від 08 червня 2021 року, протокол № 10.

Укладач: В.М. Курепін

Рецензенти:

- О.А. Герасіменя - начальник управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської міської ради.
Л. М. Маркіна - доктор технічних наук, доцент, завідувачка кафедри техногенної та цивільної безпеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

О-75 Основи охорони праці: змістовий модуль 1. «Правові та організації основи охорони праці». Тема 2. «Правові та організаційні основи охоро праці». конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 201 – 25 с.

У конспекті лекції викладено зміст про конституційні засади охорони праці в Україні; законодавство України про охорону праці; нормативно-правові акти, стандарти з охорони праці; акти з охорони праці, що діють в організації.

УДК 331.45

© Миколаївський національний аграрний університет, 2021
© Курепін В.М. , 2021

Правові та організаційні основи охорони праці

Лекція № 2.

Питання № 1. Законодавча та нормативна база України з охорони праці.

Охорона життя і здоров'я людини є пріоритетним напрямком соціальної політики держави. Правовою основою законодавства щодо охорони праці є Конституція України - основний закон держави. Вона, як Основний Закон Української держави є фундаментом усієї національної правової системи.

Конституція України гарантує право всім громадянам на:

а) не робити те, що не передбачено законодавством – стаття № 19 (ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством; органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України);

б) невід'ємне право на життя – стаття № 27 (ніхто не може бути свавільно позбавлений життя; обов'язок держави - захищати життя людини; кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань, у тому числі від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха, застосування зброї та на вимогу гарантованого забезпечення реалізації цього права від органів виконавчої влади, керівників підприємств, організацій, установ незалежно від форм власності і підпорядкування);

в) право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом – стаття № 42;

г) право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується – стаття № 43 (держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб; забороняється використання примусової праці; кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом; громадянам гарантується захист від

незаконного звільнення; право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом);

д) право тих хто працює на відпочинок – стаття № 45 (наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, скороченої тривалості роботи у нічний час. Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом);

е) право на соціальний захист – стаття № 46 (включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом);

ж) право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування – стаття № 49 (охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм; держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування; у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно, існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена; держава сприяє розвиткові лікувальних закладів усіх форм власності);

з) право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди – стаття № 50 (вільний доступ до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення; така інформація ніким не може бути засекречена);

і) право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди – стаття № 56 (матеріальна та моральна шкода, яка завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень відшкодовується за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування);

к) право знати свої права і обов'язки – стаття № 57 (закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома у порядку, встановленому законом; не доведені до відома нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки у порядку, встановленому законом, є не чинними).

Конституція України встановлює додаткові права для:

а) жінок і неповнолітніх - рівність прав жінок і чоловіків - стаття № 24 (надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям); заборону використання праці на небезпечних для їхнього здоров'я роботах - стаття № 43;

б) працівників окремих професій і виробництв – скорочення робочого дня – стаття № 45.

в) осіб з інвалідністю (особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності) – права цієї категорії визначені Конституцією України у гарантіях прав всіх громадян (статті №№ 16, 27, 42, 43, 45, 46, 49, 50, 56, 57).

Всі закони і нормативно-правові акти повинні узгоджуватися, базуватися і відповідати статтям Конституції.

Законодавство України про охорону праці - це система взаємозв'язаних законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері реалізації державної політики щодо соціального захисту її громадян в процесі трудової діяльності.

Законодавство України про охорону праці складається із:

1. Загальних законів України.

Закон України «Про охорону праці» - основоположний документ в галузі охорони праці України, прийнятий у 1992 році, у листопаді 2002 р. Верховна Рада України прийняла нову редакцію цього закону згідно діючим конвенціям і рекомендаціям Міжнародної організації праці, іншим міжнародним правовим нормам. Визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці; регулює за участю відповідних державних органів відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища; встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні.

Кодекс законів про працю (КЗпП) - регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих, зміцненню трудової дисципліни і поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини. Введено в дію з 1 червня 1972 р. законом Української РСР, в нього неодноразово вносилися зміни і доповнення.

Правове регулювання охорони праці міститься в главі XI «Охорона праці», але в багатьох статтях інших глав є визначення щодо трудової діяльності: «Трудовий договір», «Робочий час», «Час відпочинку», «Праця жінок», «Праця молоді», «Професійні спілки», «Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю».

Кодекс цивільного захисту України – прийнятий 02 жовтня 2012 року. Регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, пожежної безпеки органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання і громадян.

Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Прийнятий 19.11.1992. Визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, поліпшення спадковості.

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Прийнятий 24 лютого 1994 року. Регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, визначає відповідні права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби і здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Прийнятий 23 вересня 1999 року. Визначає правову основу, економічний механізм та організаційну структуру загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян

від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі застрахованих на виробництві.

Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційний захист». Прийнятий 08 лютого 1995 року. Встановлює пріоритет безпеки людини та навколишнього природного середовища; права і обов'язки громадян у сфері використання ядерної енергії; регулює діяльність, пов'язану з використанням ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання; правові основи міжнародних зобов'язань України щодо використання ядерної енергії.

Кодекс України про адміністративні правопорушення. Охороняє права і свободи громадян, власності, конституційного ладу України; права і законні інтереси підприємств, установ і організацій; встановленого правопорядку. Зміцнює законності, запобігає правопорушенням, виховує громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України; поваги до прав, честі і гідності інших громадян; до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством. Містить розділ II «Особлива частина» та главу № 5 «Адміністративні правопорушення в галузі охорона праці і здоров'я населення».

Кримінальний кодекс України. Забезпечує охорону прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам. Визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили.

Містить розділ X «Злочини проти безпеки виробництва», 271-275 статті якого встановлюють кримінальну відповідальність за порушення вимог охорони праці, які привели до ушкодження здоров'я або смерті працівника або створили ситуацію, що загрожує життю людей.

2. Спеціальних законодавчих актів:

а) *національні законодавчі акти* - регулюють правові відносини у сфері охорони;

б) *підзаконні нормативні акти України* - укази і розпорядження Президента України, рішення Уряду України;

в) державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти - це стандарти, інструкції, правила, норми, положення, статuti та інші документи, яким надано чинність правових норм, обов'язкових для виконання усіма установами і працівниками України;

г) міжнародні договори та угоди - до яких Україна приєдналася в установленому порядку.

Питання № 2. Нормативно-правові акти з охорони праці.

Конкретні вимоги охорони праці до виробничого середовища, обладнання, устаткування, порядку ведення робіт, засобів захисту працівників, порядку їх навчання тощо регламентують відповідними нормативно-правовими актами, які розробляються згідно з законодавством про охорону праці. *Нормативно-правовий акт - це офіційний документ компетентного органу державної влади, яким встановлюють загальнообов'язкові правила (норми).*

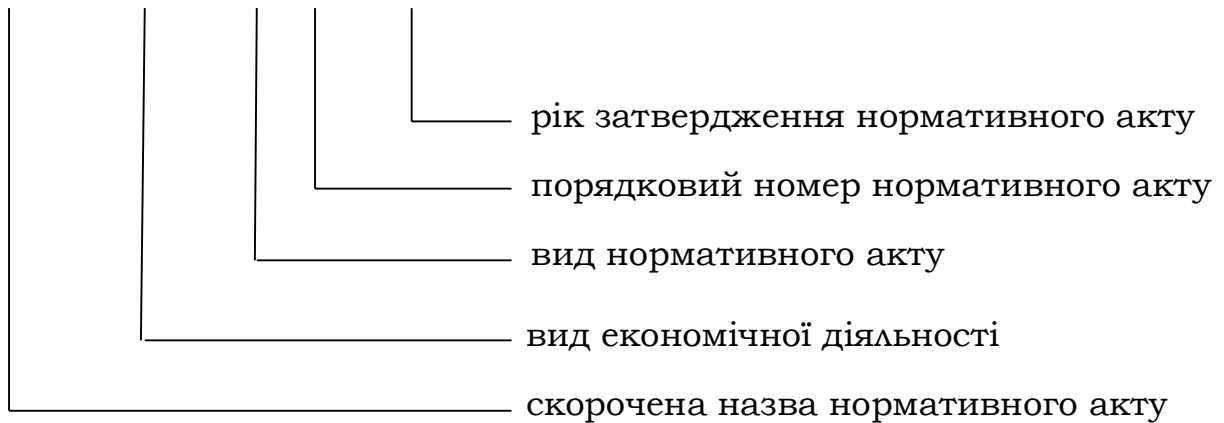
Законом України "Про охорону праці" визначено, що нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП) - це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання.

Всі нормативно-правові акти з охорони праці підлягають внесенню до Державного реєстру нормативно-правових актів з охорони праці (Реєстру НПАОП). *Реєстр НПАОП - це банк даних, який складається і ведеться з метою забезпечення єдиного обліку та формування відповідного інформаційного фонду цих актів. У Реєстрі кожному нормативному акту присвоєно відповідне позначення (код) для можливості машинного обліку, ефективного зберігання і зручності користування ним.*

Відповідно до Реєстру нормативно-правовий акт записується наступним чином - НПАОП ХХ.Х-Х.ХХ-ХХ - далі повна назва нормативно-правового акта.

Схема кодування нормативно-правових актів

НПАОП XX.X - X.XX - XX

Кодове позначення складається з абрєвіатури НПАОП і трьох груп цифр:

Перша група цифр - XX.X - вказує вид економічної діяльності, на який поширюється цей документ відповідно до «Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД)», який установляє основи для підготовки та поширення статистичної інформації за видами економічної діяльності. Основний принцип - об'єднання підприємств, що виробляють подібні товари чи послуги або використовують подібні процеси для створення товарів чи послуг, у групи.

Коди основних видів економічної діяльності

Вид економічної діяльності	Код КВЕД група, клас
Сільське господарство, мисливство	01.0
Рослинництво	01.1
Тваринництво	01.2
Мисливство	01.5
Лісове господарство	02.0
Рибне господарство	05.0
Риболовство	05.1
Риборозведення	05.2

Коди основних видів економічної діяльності мають понад 90 назв. Якщо нормативно-правовий акт поширюється на всі або декілька видів економічної діяльності, зазначається код 0.00.

Друга група цифр - Х.ХХ - перша цифра означає вид нормативного акту, дві наступні - порядковий номер нормативного акту в межах даного виду в порядку реєстрації.

Вид нормативного акта	Шифр
Правила	1
Переліки	2
Норми	3
Положення	4
Інструкції	5
Порядки	6
Інші документи	7

Третя група цифр - ХХ - останнє двозначне число - рік затвердження нормативного акта.

Нормативно - правові акти з охорони праці є обов'язковими до виконання, в умовах виробничої діяльності, будь - якими суб'єктами господарювання.

Питання № 3. Державні нормативно-правові акти з охорони праці.

Законодавчими актами, що визначають основні правовідносини у виробничій діяльності, є державні нормативні акти з охорони праці (ДНАОП).

ДНАОП затверджують: Кабінет Міністрів України; Державна служба України з питань праці (Держпраці); Державна служба з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (Держспоживслужба); Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС); Державна інспекція ядерного регулювання України (Держатомрегулювання) та інші..

Залежно від сфери впливу ДНАОП можуть бути:

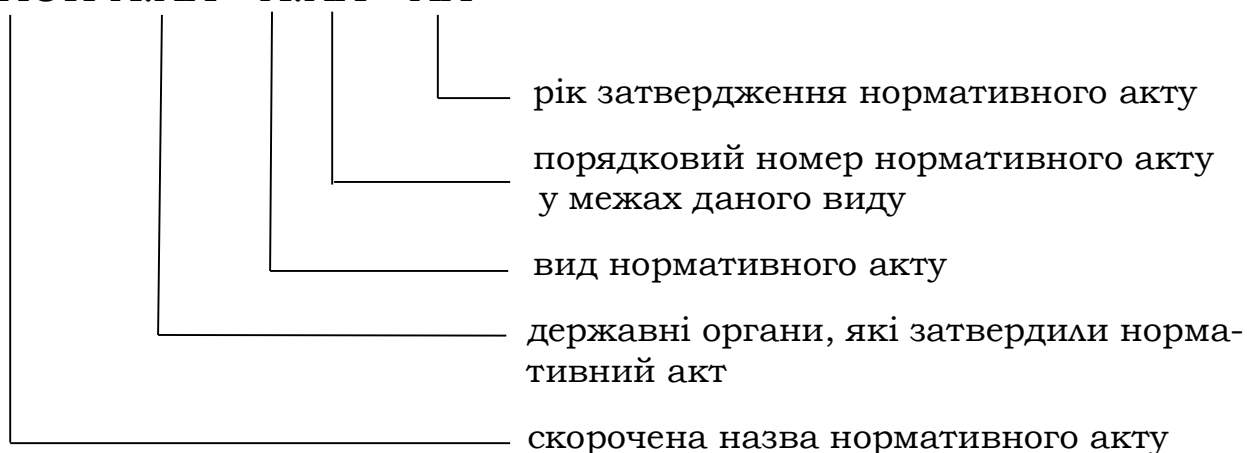
- 1. Державні міжгалузеві нормативні акти про охорону праці.*
- 2. Державні галузеві нормативні акти про охорону праці.*

Державні міжгалузеві нормативні акти про охорону праці. Мають загальнодержавне значення, їх дія поширюється на всі підприємства незалежно від їх відомчої належності, форми власності та виду господарської діяльності.

З метою машинного оброблення державні міжгалузеві нормативні акти про охорону праці повинні кодуватися відповідно до схеми.

Схема кодування міжгалузевих нормативних актів

ДНАОП Х.ХХ - Х.ХХ - ХХ

Кодове позначення складається з абрєвіатури ДНАОП і трьох груп цифр:

Перша група цифр – Х.ХХ - має цифрове позначення залежно від державних органів, які їх затвердили.

Державні органи	Шифр
Держгірпромнагляд	0.00
МНС (Пожежна безпека)	0.01
МВС	0.02
Міністерство охорони здоров'я	0.03
Держатомнагляд	0.04
Міністерство праці	0.05
Держстандарт	0.06
Держкомбудархітектури	0.07

Друга група цифр - Х.ХХ - перша цифра означає вид нормативного акту, дві наступні - порядковий номер нормативного акта в межах даного виду в порядку реєстрації.

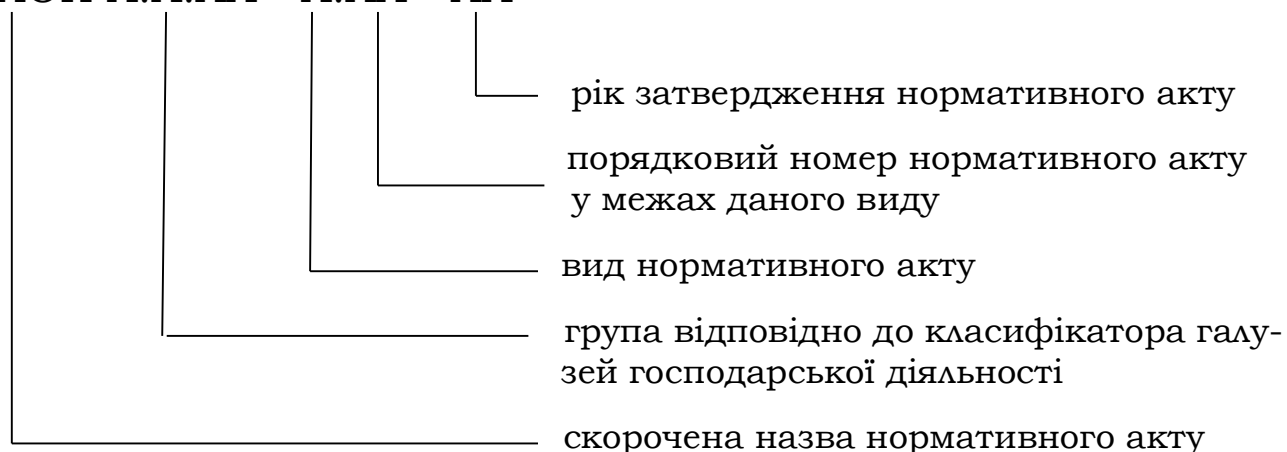
Вид нормативних актів	Шифр
Правила	1
Стандарти	2
Норми	3
Положення, статuti	4
Інструкції, керівництва, вказівки	5
Рекомендації, вимоги	6
Технічні умови безпеки	7
переліки та інші	8

Третя група цифр – ХХ - останнє двозначне число - рік затвердження нормативного акта.

Державні галузеві нормативні акти про охорону праці. Поширюються лише на підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що належать до певної галузі.

Схема кодування галузевих нормативних актів

ДНАОП Х.Х.ХХ - Х.ХХ - ХХ

Кодове позначення складається з абрєвіатури ДНАОП і трьох груп цифр:

Перша група цифр – Х.Х.ХХ – група відповідно до класифікатора галузей господарської діяльності.

Галузь господарської діяльності	Шифр
Електроенергетика	1.1.10
Хімічна промисловість	1.3.10
Тваринництво та птахівництво	2.1.20
Громадське харчування	7.1.30
Пожежна охорона	9.0.24
Фінансова, банківська діяльність	9.6.00
Органи державного управління	9.7.00

Друга група цифр - Х.ХХ - перша цифра означає вид нормативного акту, дві наступні - порядковий номер нормативного акта в межах даного виду в порядку реєстрації.

Вид нормативних актів	Шифр
Правила	1
Стандарти	2
Норми	3
Положення, статuti	4
Інструкції, керівництва, вказівки	5
Рекомендації, вимоги	6
Технічні умови безпеки	7
переліки та інші	8

Третя група цифр – ХХ - останнє двозначне число - рік затвердження нормативного акта.

Державні нормативно-правові акти про охорону праці треба відрізняти від відомчих документів, що можуть розроблятися на їх основі і затверджуватися міністерствами, відомствами України або об'єднаннями підприємств з метою конкретизації вимог НПАОП залежно від специфіки галузі. Відомчі нормативно-правові акти про охорону праці, як правило, погоджуються з відповідним органом державного нагляду за охороною праці у встановленому ними порядку.

Вимоги щодо охорони праці регламентуються у Державних стандартах України з питань безпеки праці, будівельними та санітарними нормами і правилами, правилами улаштування електроустановок (ПУЕ), нормами технічного проектування та іншими нормативними актами, виходячи зі сфери їх дії.

Перелік правил, норм, стандартів та інших документів з питань охорони праці складають державний реєстр нормативних актів про охорону праці (Реєстр ДНАОП). Є і банк даних автоматизованого інформаційного фонду ДНАОП, створеного Держпраці.

Питання № 4. Нормативно-правові акти з охорони праці підприємств.

Керівники підприємств розробляють на основі НПАОА і затверджують власні нормативно-правові акти підприємств, положення, інструкції або інші нормативні акти з охорони праці, що діють в межах підприємства, установи, організації.

Нормативні акти підприємства конкретизують вимоги нормативно-правових актів і не можуть містити вимоги з охорони праці менші або слабкіші ніж ті, що містяться в державних нормах.

Компетенцією нормативних актів підприємства можуть бути:

1. Організація управління охороною праці на підприємстві.
2. Визначення обов'язків, прав та відповідальності служб і посадових осіб за дотриманням функцій щодо охорони праці.
3. Забезпечення планування роботи щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, усунення причин травматизму, професійних захворювань.
4. Організація лабораторних досліджень умов праці, атестація робочих місць на відповідність чинним нормативам з охорони праці.
5. Організація правильної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки (кранів, посудин, що працюють під тиском).
6. Організація проведення інструктажів, навчання і перевірки знань працюючих з питань охорони праці.
7. Встановлення правил безпечного виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях та робочих місцях.

8. Опрацювання, узгодження в установленому порядку та затвердження заходів щодо забезпечення безпеки працівників на певних роботах у разі відсутності в нормативно-правових актах з охорони праці конкретних вимог.

9. Визначення заходів щодо пожежної безпеки.

10. Організація забезпечення працюючих засобами індивідуального захисту, лікувально-профілактичним харчуванням.

11. Організація проведення медичних оглядів працівників певних категорій.

Визначений перелік не є повним, а власник може затверджувати нормативні акти про охорону праці, потреба в яких виникає виходячи із специфіки виробництва та вимог чинного законодавства.

Для опрацювання, узгодження, затвердження нормативних актів підприємства за наказом власника створюється комісія чи робоча група, визначаються терміни, виконавці та керівники. Розробляється план опрацювання нормативного акту, який затверджується власником.

Проект нормативного акту підприємства з охорони праці узгоджується зі службою охорони праці цього підприємства та юрисконсультами, з іншими зацікавленими службами, профспілками. Реєстрація та облік нормативних актів з охорони праці, що діють у межах підприємства, здійснюються у порядку, встановленому власником, якщо інше не передбачено законодавством.

До основних нормативних актів, що діють в межах підприємства належать:

1. Положення про систему управління охороною праці на підприємстві.

2. Положення про службу охорони праці підприємства.

3. Положення про комісію з питань охорони праці підприємства.

4. Положення про навчання, інструктажі і перевірку знань працівників з питань охорони праці.

5. Положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

6. Наказ про порядок атестації робочих місць щодо їх відповідності нормативним актом з охорони праці.

7. Положення про роботу уповноваженого з питань охорони праці в трудовому колективі.

8. Положення про організацію попереднього і періодичного медичного огляду працівників.

9. Інструкції з охорони праці для працюючих за професіями і видами робіт.

10. Перелік робіт з підвищеною небезпекою.

11. Перелік посадових осіб підприємства, які зобов'язані проходити попередню і щорічну перевірку знань з охорони праці.

12. Наказ про порядок забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту.

Визначений перелік не є повним, а власник може затверджувати нормативні акти про охорону праці, що виникають із специфіки виробництва та вимог чинного законодавства.

Завдання на самопідготовку:

1. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.

2. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.

3. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

4. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

5. Система стандартів безпеки праці. Міждержавні стандарти. Національні стандарти України з охорони праці.

6. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють на підприємстві АПК.

7. Фінансування охорони праці: основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Тести для самоконтролю:

1. Стаття № 19 Конституції України наголошує:

1. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю.

2. Право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

3. Ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

4. Право кожного на належні, безпечні і здорові умови праці.

5. Гарантоване право громадян на захист від незаконного звільнення.

2. Який законодавчий акт визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності?

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Кодекс законів про працю.
4. Кодекс цивільного захисту України.
5. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

3. Який законодавчий акт сприяє підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих?

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».
4. Кодекс законів про працю.
5. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

4. Стаття № 57 Конституції України наголошує:

1. Не доведені до відома нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки у порядку, встановленому законом, є не чинними.
2. Право жінок на заборону використання праці на небезпечних для їхнього здоров'я роботах.
3. Кожен громадянин має право на забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України.
4. Право осіб з інвалідністю на безоплатну медичну допомогу.
5. Право тих хто працює на забезпечення на соціального захисту у разі тимчасової втрати працездатності.

5. Який законодавчий акт виховує громадян у дусі сумлінного виконання своїх обов'язків?

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Кодекс законів про працю.
4. Кримінальний кодекс України.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення.

6. Які нормативні акти конкретизують вимоги нормативно-правових актів і не можуть містити вимоги з охорони праці менші або слабкіші ніж ті, що містяться в державних нормах?

1. Нормативні акти підприємства.
2. Державні стандарти України з питань безпеки праці.
3. Відомчі нормативно-правові акти про охорону праці.
4. Державні галузеві нормативні акти про охорону праці.
5. Розпорядження Президента України.

7. Стаття № 24 Конституції України наголошує:

1. Право на забезпечення тих, хто працює у разі безробіття з незалежних від них обставин.
2. Право тих хто працює на наданням їм днів щотижневого відпочинку.
3. Гарантоване право тих хто працює на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.
4. Право жінок на рівні з чоловіками можливості у праці та винагороді за неї.
5. Право громадян на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф.

8. Який законодавчий акт сприяє поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини?

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».
4. Кодекс законів про працю.
5. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

9. Стаття № 27 Конституції України наголошує:

1. Обов'язок держави - захищати життя людини.
2. Право осіб з інвалідністю на належні, безпечні і здорові умови праці.
3. Право тих хто працює на гарантований захист від незаконного звільнення.
4. Право тих хто працює на вихідні та святкові дні, які визначаються законом.
5. Право жінок на спеціальні заходи щодо охорони праці і здоров'я жінок.

10. Який законодавчий акт виховує громадян у дусі відповідальності перед суспільством?

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Кодекс законів про працю.
4. Кримінальний кодекс України.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення.

11. Стаття № 46 Конституції України наголошує:

1. Право на безоплатну медичну допомогу у державних і комунальних закладах охорони здоров'я.
2. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома у порядку, встановленому законом.
3. Право на забезпечення тих, хто працює у разі безробіття з незалежних від них обставин.
4. Надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у праці та винагороді за неї.
5. Право на вільний доступ до інформації стан довкілля, така інформація ніким не може бути засекречена.

12. Як здійснюється реєстрація та облік нормативних актів з охорони праці, що діють у межах підприємства?

1. У порядку, встановленому власником, якщо інше не передбачено законодавством.
2. Реєстрацією у відповідних журналах комісією з питань охорони праці підприємства.
3. Реєстрацією у відповідних журналах уповноваженим з питань охорони праці в трудовому колективі.
4. Реєстрацією у відповідних журналах начальником (заступником) служби охорони праці підприємства.
5. Власник підприємства подає заявку на реєстрацію нормативних актів до Реєстру НПАОП.

13. Стаття № 43 Конституції України наголошує:

1. Посадові особи підприємства зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.
2. Право громадян на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.
3. Право тих хто працює на своєчасне одержання винагороди за працю.
4. Право тих хто працює на надання днів щотижневого відпочинку.
5. Право тих хто працює на своєчасне одержання винагороди за працю.

14. Стаття № 56 Конституції України наголошує:

1. Право осіб з інвалідністю на заборону використання праці на небезпечних для їхнього здоров'я роботах.
2. Право осіб з інвалідністю на відшкодування моральної шкоди, яка завдана незаконними рішеннями органів місцевого самоврядування, їх посадовими особами при здійсненні ними своїх повноважень.
3. Право громадян на захист і здоров'я інших людей від наслідків аварій та на вимогу гарантованого забезпечення реалізації цього права від органів виконавчої влади.
4. Право громадян на життя працею, яку він вільно обирає.
5. Гарантоване право тих хто працює на захист від незаконного звільнення.

15. Для опрацювання, узгодження, затвердження нормативних актів підприємства власник створює:

1. Комісію чи робочу групу.
2. Наказ на призначення відповідальної особи.
3. Реєстр опрацювання та узгодження нормативних актів.
4. Регламент узгодження, затвердження нормативних актів підприємства.
5. Начальник служби охорони праці підприємства опрацьовує, узгоджує, затверджує нормативні акти у власника підприємства.

16. Стаття № 42 Конституції України наголошує:

1. Право працівників окремих професій і виробництв на скорочення робочого дня.
2. Право осіб з інвалідністю на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.
3. Право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, стихійних лих.
4. Право жінок на надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.
5. Право громадян на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

17. Який законодавчий акт сприяє поліпшенню якості роботи та регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці?

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».
4. Кодекс законів про працю.
5. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

18. Стаття № 45 Конституції України наголошує:

1. Право тих хто працює на наданням днів щотижневого відпочинку.
2. Право тих хто працює на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.
3. Право тих хто працює на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.
4. Право осіб з інвалідністю на працю.
5. Право тих хто працює на скороченій тривалості роботи у нічний час.

19. Який законодавчий акт виховує громадян у дусі поваги до прав, честі і гідності інших громадян України?

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
4. Кодекс законів про працю.
5. Кримінальний кодекс України.

20. Стаття № 27 Конституції України наголошує:

1. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.
2. Право громадян на захист свого життя і здоров'я від наслідків катастроф та на вимогу гарантованого забезпечення реалізації цього права від керівників організацій, установ незалежно від форм власності і підпорядкування.
3. Право громадян на життя працюю, на яку вони вільно погоджується.
4. Право громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.
5. Право неповнолітніх на правовий захист.

Інформаційні джерела

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.
2. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
3. 23 вересня 1999 року № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> від 25.09.2019 р. Кодекс законів про працю України.
4. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
5. Про затвердження порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : постанова Кабінету Міністрів України № 444 від 26.06.2013 р. / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>.
6. Правила пожежної безпеки в Україні : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417 / Міністерство внутрішніх справ України. - Режим доступу : <http://ppb2015.io.ua/>.
7. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 11. – С. 15-22.
8. Курепін В. М. Актуальні питання охорони праці в енергетичній галузі України / В. М. Курепін, В. М. Курепін // Сучасні проблеми землеробської механіки : матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 119-й річниці з дня народження академіка

Петра Мефодійовича Василенка, м. Миколаїв, 17 – 19 жовтня 2019 р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 199 – 201. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6409>.

9. Курепін В. М., Курепін Д. В. Державне управління у сфері цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 94-100. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-16).

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7419>.

10. Курепін В. М. Правові засади забезпечення якості та безпеки споживання замороженої плодоовочевої продукції // Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання плодоовочевої продукції : матеріали міжнародної наук.-практ. конф., 18-20 березня 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. С. 172-175. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7883>.

11. Лазіс М. І. Правове регулювання праці жінок в Україні. Проблеми та виклики // Глобальні цілі сталого розвитку – безпека світу, соціально-економічні та екологічні прояви, можливості активізації партнерства : тези доповідей - здобувачів вищої освіти денної й заочної форм навчання за результатами щорічного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 12 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 39-42. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8204>.

12. Курепін В. М. Трудові конфлікти та трудові спори під час протидії поширення коронавірусної інфекції // Українство: динаміка сенсів і вимірів національного буття : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, м. Кривий Ріг, 6 листопада 2020 р. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2020. С. 161-163. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8168>.

13. Тищенко І. Є. Соціальний захист осіб з інвалідністю // Глобальні цілі сталого розвитку – безпека світу, соціально-економічні та екологічні прояви, можливості активізації партнерства : тези доповідей - здобувачів вищої освіти денної й заочної форм навчання за результатами щорічного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 12 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 65-66. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8207>.

14. Курепін В. М., Демченко А. В. Концепція гідної праці як елемент правової політики держави // Глобальні цілі сталого розвитку – безпека світу, соціально-економічні та екологічні прояви, можливості активізації партнерства : тези доповідей здобувачів вищої освіти денної й заочної форм навчання за результатами щорічного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 12 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 36-39. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8199>.

15. Кулабухова Н. Ю. Безпечна праця, як чинник збереження урожаю // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 99-102. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8154>.

16. Курепін В. М. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва в Україні // Сучасний стан науки в сільському господарстві та природокористуванні: теорія і практика : матеріали II міжнар. наук. інтернет-конф. м. Тернопіль, 20 листопада 2020 р. Тернопіль : Західноукраїнський національний університет, 2020. С. 98-101. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8209>.

17. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8596>.

18. Курепін В. М. Міжнародні стандарти: спрощення та гармонізація забезпечення якості та безпеки споживання плодоовочевої продукції // Стратегії інтеграції аграрної освіти, науки, виробництва: глобальні виклики продовольчої безпеки та змін клімату : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції Міжнародного форуму, м. Миколаїв, 27-28 травня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 23-26. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9514>.

19. Курепін В. М. Реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій: шляхи і способи розв'язання проблеми // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 26-29. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9818>.

Навчальне видання

Основи охорони праці

Змістовий модуль № 1.
**«Правові та організаційні основи
охорони праці»**

Тема № 2.
**«Правові та організаційні основи
охорони праці»**

укладач
Курепін Вячеслав Миколайович

Відповідальний за випуск: Д. Д. Марченко

Технічний редактор: В. С. Іваненко

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 16,2
Тираж 100 прим. Зам. № __

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.